

nuntur, totum ad illos pertineat, ac persona emphyteuta subiecta sit jurisdictioni imponentis tributa, consequenter ad hæc obligabuntur. Inter colonos vero distinguendum est, utrum sint hi scilicet coloni adscriptitii, quia terræ tali colendæ in perpetuum sunt adscripti, ita ut recedere non possint; vel utrum sint coloni partiarum, ita ut certa pars fructuum ad illos, & certa alia ad Ecclesiam pertineat: prioris casus coloni immunes sunt à solvendis talibus oneribus ex fundis Ecclesiæ, quos colunt, cum omne dominium utile ad Ecclesiam, vel Clericos pertineat, certa tantum pensione colonistalibus in laboris mercedem soluta: posterioris casus coloni, quoad partem quidem, quæ tota Ecclesiæ est, immunes sunt ab oneribus talibus, nec Ecclesiæ onerari videatur, non tamen immunes sunt quoad eam partem, quæ ipsorum propria est, cum enim personæ tales sint Laicæ, Laicæ jurisdictioni subiectæ, & totum dominium partis talis ad illas pertineat, nec Ecclesiæ huiusmodi tributus gravetur; non videtur, ex quo capite, aut iure ab oneribus Laicalibus videantur immunes.

IMMUNITAS PERSONALIS

719. **E**ST, qua Clerici sint exempti à potestate laicali, ex pluribus iuribus, maxime. *Ex cap. Ecclesie Sanctæ Mariæ 10. de Constit. & Trid. sess. 25. de Reform. cap. 20. Vide num. 604. & 714.*

720. Hæc immunitas tres parit effectus.

721. Primus est, quod Clerici sint exempti à tributo Capitacionis, videlicet à tributo reali, quod imponitur super capite; & sic obligari non possunt ad solvendas executiones, quæ à Principe Sæculari imponuntur suis subditis. Habetur ex iuribus num. 716. relatis.

722. Secundus, quod Clerici sint exempti ab onere munerum personalium. *Ex cap. Ecclesiarum 68. 12. quest. 2. Munera personalia alia sunt fordida, ut mundare cloacas, &c. Ad hæc non possunt obligari, nec acceptare debent cum sint indecentia statui. Alia sunt honorifica, ut regere Urbem, aut indifferentia, ut munus tutoris, &c. hæc acceptare possunt, si velint, aut non possunt cogi, ut acceptent.*

723. Et sic obligari non possunt ad fodiendam terram, &c. Ad pugnandum personaliter contra hostes: Ad murorum custodiam, (nisi magna necessitas defendendi Urbem contra hostes infideles urgeret. *Ex cap. Pervenit 2. de Immun. 1.*) Nec obligari possunt ad hospitandos milites in suis domibus, etiam patrimonialibus. *Pirhing. in Comp. lib. 3. tit. 49. §. 5. Vide num. 712.*

724. Possunt tamen in se suscipere munera civilia, honesta, & pia, puta tutelæ, aut curatelas confanguineorum, vel miserabilium personarum. Et tunc sicut laicus ratione administrationis Ecclesiasticæ debet rationes sui officii reddere coram Iudice Ecclesiastico; ita Clericus ratione sui officii temporalis,

quod nomine laici gerit, potest nomine illius conveniri, puta curator nomine minoris, &c. & coram Iudice Sæculari respondere. *Pirhing. in Comp. lib. 2. tit. 2. de Foro compet.*

725. Violantes immunitatem personalem quoad duos priores effectus incurrunt excommunicationem Cœnæ, §. 18. & 15. latam.

726. Tertius effectus est; quod Clerici sint exempti à Jurisdictione Iudicis Sæcularis, in causis tam civilibus, quam criminalibus. Et Immunitas sub hoc respectu appellatur privilegium fori, quod est concessum in favorem totius ordinis Ecclesiastici. *Ex cap. Si diligenti 12. de Foro Compet. adeoque à persona privata renuntiari non potest, & eodem cap. Vide num. 737.*

727. Violantes immunitatem personalem quoad hunc tertium effectum incurrunt in excommunicationem Cœnæ, §. 15. latam.

728. Hoc tamen est intelligendum, quando Clericus est Reus, tunc inquam, non nisi coram Iudice Ecclesiastico potest suam causam dicere.

729. Si autem sit Actor contra laicum in causa pure temporali, tunc adire debet Sæculare tribunal, ex regula illa: *Actor sequi debet forum rei, cap. Si Clericus 5. & cap. Cùm sit generale 8. de Foro compet.*

730. Quod si tam Clericus, quam laicus sine similitudine rei, tunc, si causa est separabilis, quilibet est in suo foro conveniendus, Clericus in Ecclesiastico, laicus in sæculari; quia in causa separabili socius delicti non gaudet privilegio sui socii. *L. Si quis 53. §. 1. ff. de Empt. Si verò causa sit inseparabilis, tunc uterque est coram Iudice Ecclesiastico conveniendus; quia minus dignus, potius trahi debet à magis digno, quam à converfo. Ita Thœbes lib. 2. tit. 11. de Immunit. num. 18.*

PRIVILEGIO FORI GAUDENT

731. **C**lerici Sacris ordinibus insigniti.

732. Non gaudet Clericus prima tonsura initiatus, aut etiam in Minoribus constitutus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut Clericalem habitum, & tonsuram deferens, alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate de licentia Episcopi quasi in via ad majores Ordines suscipiendus versetur. Ita Conc. Trident. sess. 3. de Reform. cap. 6.

733. Super quo Concilii Decreto duo sunt advertenda. Primum: Quod Clericus in Minoribus carens habitu Clericali, & tonsura tempore delicti, aut capturæ, gaudet privilegio fori, si alius solitus erat deferre. *Diana part. 4. tract. 1. ref. 18. & p. 1. tract. 2. ref. 33. Ex Decl. S. Congr. apud Bonac. de Legib. disc. 10. quest. 2. panth. 1. §. 4. n. 14. Quia non presumitur dimisisse habitum animo deferendi, sed commodius delictum patrandi.*

Secundum: Privilegio fori gaudere Clericum in Minoribus, incedentem in habitu, & tonsura, qui in Synodo Diocesana obedientiam præstitit Ordinario, &

& per paucas vices in Choro interfuit, & processioneibus, attentis circumstantiis, quamvis alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi non inserviat, vel beneficium Ecclesiasticum non habeat. Ita Diana p. 4. tract. 1. ref. 18. *ex Decl. S. Congr. Conc. 28. Martii 1628.*

734. Clerici in Minoribus conjugatis est plus restricta immunitas. Solum namque sunt exempti à Iudice Sæculari quoad causas criminales, sive criminaliter, sive civiliter agitas, idque non nisi cum unicis, & virginibus contraxerint, *cap. Cleric. 1. de Cler. conjugatis: & insuper, modo hi Clerici alicujus Ecclesie servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati eadem Ecclesie serviant, vel ministerio, & Clericali habitu & tonsura utantur. Trid. tit. 1. Quantum autem ad reliqua, etiam præmissis servatis conditionibus, immunitate personali, & reali non gaudet: Upde non sunt exempti à potestate Sæculari quoad causas civiles, nec ab onere solvendi tributa, sed quoad hos effectus tantquam laici reputantur.*

735. Sunt etiam plures casus, in quibus Clericus constitutus in Sacris est iure Canonico non gaudet immunitate exemptionis à potestate fori sæcularis, & ab onere solvendi tributa.

Et primò: Clericus negotiator, si tertio monitus non respiciat, sed prætermisissis Divinis Officiis, ad negotiationes incumbat, privatus manet exemptione à tributis, & tantquam laicus in hac parte relate ad res per negotiationes acquisitas est reputandus. *Cap. In de Vita, & Honest. Cleric. Vide de Contract. verb. Negotiatio.*

736. Secundo: Clericus Feudatarius in causa feudali, sive de proprietate agatur, sive de ejus possessione, conveniri debet coram Domino feudi, etiam si ille sit laicus. *Cap. Verum 7. & Ex transmissa 6. de Foro Compet.*

737. Tertio: Si Clericus aliquod ex iis delictis committat, quibus à jure Canonico est statuta privatio immunitatis à foro sæculari. Tale est (ait Tebeus) si Clericus, nec in modo tonsura, nec in vestimentorum forma, nec in qualitate negotiorum de Clericatu quidquam offenderit, & tertio monitus ab Episcopo emendationem contemnat, ex cap. Contingit 45. de Sentent. excom. Item: Si Clericus speculatoriam artem per annum exercuerit ipso jure. Si autem tempore breviori, & tertio monitus non respiciat, privatur omni privilegio Clericali. *Ex cap. unic. de Vita & Honest. Cler. in 6. & clem. 1. de Vita, & Honest. Cler. cap. Cum non ab homine 10. de Judiciis.*

738. Clericus, quamvis nunquam propria auctoritate capi, aut incarcerari possit à Ministro laico; potest tamen auctoritate, & nomine Ecclesiæ, semper ex commissione expressa, & aliquando ex præsumpta, & tacita sui Superioris Ecclesiastici; tales namque possunt contingere casus, ut prudenter Minister laicus, & rationabiliter præsumat de commissione Superioris Ecclesiastici; & tunc talis captio, & carceratio, seu custodia est licita quia non est Sæcularis, sed Ecclesiastica, cum sit facta auctoritate, & nomine Ecclesiæ.

739. Hoc pacto Minister laicus Clericum capere potest. Primò: post delictum commissum ad effectum eum præsentandi suo Superiori. Quatuor autem requiruntur conditiones. 1. Quod delictum sit notorium. 2. Quod Clericus sit suspectus de fuga. 3. Quod Superior Ecclesiasticus consuli non possit, ut ab eo accipiat capiendo mandatum; quibus servatis conditionibus, captura erit illicita, utpote nomine laici facta, quia tunc Superior non censetur consentire. 4. Ut statim ad suum Superiorem ducatur, si fieri potest; aut quamprimum fieri potest. Non potest laicus in suis carceribus ultra viginti quatuor horas, imò nec breviori tempore Clericum detinere, si possit statim, aut prius illum ad suum Superiorem remittere.

740. Secundo: Si Clericus fuerit à Iudice laico, imò à privato repertus in fragranti crimine. Quia tunc censetur cullibet potestas, *ex l. Raptores, cap. de Episcop. & Cleric. Debent tamen allate conditiones concurrere.*

741. Tertio: Si Clericus sit debitor, & solve-re potest. Primò: post delictum commissum ad effectum eum præsentandi suo Superiori. Quatuor autem requiruntur conditiones. 1. Quod delictum sit notorium. 2. Quod Clericus sit suspectus de fuga. 3. Quod Superior Ecclesiasticus consuli non possit, ut ab eo accipiat capiendo mandatum; quibus servatis conditionibus, captura erit illicita, utpote nomine laici facta, quia tunc Superior non censetur consentire. 4. Ut statim ad suum Superiorem ducatur, si fieri potest; aut quamprimum fieri potest. Non potest laicus in suis carceribus ultra viginti quatuor horas, imò nec breviori tempore Clericum detinere, si possit statim, aut prius illum ad suum Superiorem remittere.

742. Quarto: Si delictum sit in fieri contra tertiam personam; & prædictæ conditiones concurrant; quia cullibet notum Iudici, sed etiam privato competens jus, & onus iustitiæ, aut charitatis innocenter defendendi, & injuriam propulsi.

743. Quinto: Quoties Clericus potest impunè occidi, aut verberari; quia tunc captura est ei minus malum. *Castropal. p. 2. tract. 1. 1. disc. unic. panth. 6. Ex cap. 3. de Sent. Excom.*

744. Sexto: Clericus, si die, aut noctu reperitur à Ministris Sæcularibus sine tonsura, & habitu cum armis prohibitis, aut delictum paraturus; quamvis cognoscatur à Ministris, quod sit Clericus, potest capi, aut detineri, præmissis concurrentibus conditionibus. Semper tamen attendendo dicta num. 723. & 733.

745. Quod si Ministri laici non dignoscant personam sic deprehensam esse Clericum, & dictum ejus de statum Clericali sit ipsis suspectum de falsitate, & sine declinatione fori, ad fugiendum: Tunc quamvis ab eisdem detineatur captus, & custoditus; debent tamen statim ad Superiorem, seu Judicem Ecclesiasticum pro recognitione recurrere; quia ad ipsum spectat cognitio; *ut num. 766. an captus sit Clericus, nec ne? Et etiam: An sit fraudulentus in affumendo, aut reassumendo statu Clericali. Et veritate de statu Clericali comperta, est statim suo Superiori Ecclesiastico remittendus.*

746. Insuper privilegio fori gaudent Monachi, & Regulares utriusque sexus, laici conversi, & oblati, seu Tertiarum sub Religiosorum tecto viventes.

747. Religiosi Equitum Militarium S. Joannis gaudent; quia sunt veri Religiosi, ut dicemus de voto.

Pro Religiosis Ordinum Militarium S. Jacobi, Alcantara, Calatrava, Montesa, S. Stephani, & S. Lazari, attendenda est confuetudo; quia dubium est, an sint vera Religiones, ut infra de Voto, verb. De praxi Communitatis. De Equitibus Aurei Velleris, S. Michaelis, Annuntiationis, de la Banda, & aliorum Ordinum Militarium, certum est, quod non gaudeant; quia nec sunt Ordines approbati à Pontifice, nec vera Religiones.

747. Item gaudent Eremitæ, qui tria substantialia vota emiserunt, vel si hæc non emiserunt, vivunt in communitate in Congregatione aliqua auctoritate Episcopi approbata. Vel si solitarii vivant, deserunt habitum, & tonsuram, & ab Episcopo ad servitium alicujus Ecclesie sunt deputati.

748. Item Tertiaria D. Francisci in suis domibus viventes, etiam si viduæ, quæ tamen Tertiariam Regulam servant, & vitam castitatem ducunt ex voto Castitatis de Ordinarii licentia emisso, ex Const. 22. Dum intra, edita in Concil. Lateran. sess. 11. à Leone X. r. Martii 1518. §. 12.

749. Item uxor Clerici. Diana p. 3. tract. 1. ref. 45. & p. 4. tract. 1. ref. 41. contra Bonacim. quia uxor sequitur forum mariti, l. fin. c. de Inol. etiam post mortem mariti, viduitate durante. Filii legitimi Clericorum, etiam ante Clericatum susceperunt. s. Congr. 18. Mart. 1631. Servi, & Mancipia Clericorum. Vide num. 750.

750. Item laici familiares Episcoporum; qui habere possunt familiam armatam, ad capiendum, carcerandum, ad terminandum iudicium sine recursum ad brachium Sæculare, & ad pœnas corporis inflicivas citra sanguinem infligendum, Insuper Officiales, & Ministri Curie Episcopi.

751. Laici familiares, & pariter Officiales, & Ministri Curie Anquistorum, qui pariter habere possunt familiam armatam, imò punire impediens delationem armorum, tamquam perturbatores Officii S. Inquisitionis. Vide num. 613.

752. Diana p. 4. tract. 8. ref. 55. & in Summa verb. Inquisitionum Jurisdictionis, num. 26. habet ut sequitur:

In causis criminalibus suorum familiarium Inquisitiones Hispanie habent jurisdictionem, exceptis certis criminibus, de quibus Joannes de Hevia, Curia Philipp. p. 3. §. 1. num. 19. & alii. In causis civilibus Ferdinandus de Castro tom. 1. tract. dis. 8. punct. 12. §. 2. num. 9. tenet habere jurisdictionem solum respectu officialium, qui sunt à secretis, non autem respectu aliorum externorum. Sed hæc opinio non placet quoad Regnum Valentie, & Sicilie ubi (ait Rojas part. 2. num. 422.) ex concordia inter Regiam Majestatem, & Inquisitionem, Inquisitiones cognoscunt in causis civilibus omnium familiarium. Quod etiam, ait Paramo de Orig. Inquil. lib. 3. quaest. 6. num. 27. ex jure municipalis regni Sicilie, ex juris Pontifici decisionibus, privilegiis, & consuetudine immemorabili Narbona Recompilat. lib. 4. tit. 1. leg. 20. gloss. 3. num. 14. & gloss. 6. num. 2. restatur, id servari

etiam in Catalonia, & in Regno Aragonie, & in Majoricatu. Et ex Paramo observat: quod in hoc Regno Sicilia, non solum familiares, sed etiam eorum uxores, adhuc viduæ quandiu viduæ fuerint, gaudent privilegio fori, p. 4. tract. 8. ref. 55.

753. Insuper gaudent Hospitalarii, dummodo inserviant Hospitali auctoritate Episcopi erecto. Diana part. 3. tract. 1. ref. 66. contra Abbatem.

Verum tamen est circa plura hæc tenus à num. 746. dicta, attendendam esse consuetudinem, advertit Pirhing. in Comp. tit. 2. de Foro compet. §. in fine.

Denique dicta omnia de Immunitate Ecclesiastica, tam reali, quam personali, sunt, servata proportione, intelligenda etiam de Religiosis utriusque sexus, de Novitiis, & laicis Religionum, quia omnes ea gaudent.

QUÆRES I:

754. An laicus factus Clericus, judicari, & puniri possit pro obligationibus contractis, aut delictis commissis ante Clericatum?

Plura adducit Fagnanus 1. lib. Decr. Cap. Magnus, de Obligat. ad rationem. Sed breviter resolutionem desumo ex mente Sacre Cong. Concil. apud ipsum à num. 64.

Dictum ergo laicus, si Clericatum, videlicet primam tonsuram, assumpsit absque ulla fraude, in quantum non fuit apud Judicem laicum accusatus, nec ab eo citatus, & preventus, pro certo gaudet privilegio fori, ita ut non possit factus Clericus, à Judice Sæculari judicari, aut puniri; quia privilegium superveniens eximit à jurisdictione primi Judicis. Et privilegium est à Jure Canonico concessum delicti Clericali absolute, absque ulla restrictione ad delicta postea, aut ante illum commissa. Vide num. 709.

Si Clericatum assumpsit cum fraude, fraude consistente in hoc, quod assumpsit non animo retinendi, sed forum sæculare declinandi, & postea statum deserendi; non gaudet foro, & sic potest à Judice Sæculari judicari, & puniri, juxta dicta à num. 758. & num. 773. Quia fraudem committentes beneficio legis sunt indigni. Cap. penult. de Collis. rogen. Et in omni dispositione fraus semper intelligitur excepta, l. Imperialem, §. 1. de Prohibit. fend. alien. Vide num. 758.

755. Si Clericatum assumpsit cum fraude, fraude consistente in hoc, quod supposita preventionem apud Judicem Sæcularem, in quantum fuit accusatus, citatus, &c. statum Clericalem assumpsit, animo forum sæculare declinandi, sed in statu perseverandi; tunc gaudet privilegio fori quoad personam, ita ut non possit à Judice Sæculari corporaliter puniri, personaliter adstringi, aut carcerari; quia hæc non est fraus propriè dicta, ut constat ex num. 760. Et hoc maxime, si post dictam preventionem, aequam finiret causa, fuerit ordinatus Sacerdos, aut in Sacerdotio, ex cit. num. 760. Non gaudet autem privilegio fori quoad bona, sed quoad bona subest jurisdictioni Judicis Sæcularis, à quo potest puniri poena pecunia-

niaria, & confiscatione bonorum, supposita cause preventionem, uti supra, focus ea non supposita. Ex mente Sacre Cong. Concil. cit. num. 754.

Non potest autem Judex Sæcularis, qui prevenit, contra recentis Clerici bona procedere; nisi prius per Judicem Ecclesiasticum fuerit cognita preventio, & declaratum, ac pronuntiatum fuerit, eum Clericatum, assumpsisse in fraude curie sæcularis, ut in hoc num. 755. juxta dicta num. 766.

Fagnanus citatus num. 77. docet, eodem modo esse discurrendum de laico post delicta, aut debita facta professo, cum hoc solo discrimine, quod defensionis cause spectat Monasterium.

QUÆRES II:

756. Clericus in Minoribus constitutus habitum dimisit, amplius non reassumpsit; inde delicta commisit. An possit habitum reassumere, ut privilegio fori gaudeat?

Resp. posse, & gaudere. Castropal. part. 2. disp. unic. tract. 12. punct. 3. Quia privilegium fori absolute, & absque exceptione à Trident. conceditur constitutis in Minoribus beneficium habentibus, vel si tonsuram, & habitum gestantibus, alicui Ecclesie inserviant de mandato Episcopi, ut in n. 732. Et quamvis delicta tempore dimissionis habitus, uti supra, commissa, fuerint tunc jurisdictionis laicalis, nunc sunt Ecclesiasticae, sicut est persona. Tum quia in tantum tunc delicta commissa erant jurisdictionis laicalis, quia delicta ante conditio à Trid. requisita pro gaudio fori: unde per locum ab opposito, ea appolita, privilegium reviviscit.

757. Dices, dimissionem illam habitus esse quamdam privilegii renunciationem.

Resp. Castropal. cit. quod privilegium statui Clericali competens, nemini licet renunciare ex cap. si diligenti, de Foro compet. Et refert ex Barbosa casum de Clerico, qui volens nubere, beneficium, & Clericatum renunciavit; at quia postea, voluntate mutata, habitum reassumpsit, & aliud beneficium obtinuit; dubitatum fuit an gauderet privilegio fori? Et s. Cong. 11. Junii 1587. censuit gaudere; quia privilegio Clericali renunciari non potest. Hinc Clericus privilegio fori gaudet, si servat conditiones à Jure Canonico pro gaudio requisitas. Vide num. 722.

QUÆRES III:

758. Quid dicendum, si recentis Clericus Minoribus initiatus fuit captus, aut citatus à Judice Sæculari tempore dimissionis habitus, & habitum non antea, sed post capturam, aut citationem reassumpsit?

Respondet Castrop. cit. num. 3. ut sequitur. Respondet, privilegio carere debere; quia illa habitus reassumptio videtur facta in fraudem jurisdictionis Sæcularis: ac proinde non debet prodere; sic tenet Farinac. dict. quaest. 8. num. 66. & 100. Barbosa 2. part. alleg. 12. num. 29. & in remiss. Conclit. decreto 6. fess. 23. de Retorn. circa finem. Quia generaliter quotiescunque assumptio Clericatus, beneficii, habitus, & tonsuræ sit

in fraudem jurisdictionis Sæcularis, cessat Clericale privilegium quia fraus, & dolus nemini debet patrocinari. Alias Immunitas Ecclesiastica solummodo esset delictorum; sic Gutierrez. Pract. QQ. lib. 1. q. 5. Menoch. de Præsumpt. lib. 6. quaest. 76. num. 33. Julius Clarus lib. 5. §. fin. quaest. 36. num. 43. Farinac. q. 8. num. 66. & 104. Barbosa in remiss. Concil. circa fin. decreto 6. fess. 23. Genedo ad Decret. collect. 23. num. 1. & alii.

759. Qui addit, fraudem præsumi, & consistere in eo, quod Clericalem habitum, vel ordinem assumat, ut medium tantum ad vitandam jurisdictionem sæcularem, non ex animo perseveranti in illa. Quod potest contingere in assumptione Minorum ordinum post delictum, vel in assumptione habitus Clericalis dimissi: præsumitur enim, te velle illis ordinibus, & habitu Clericali uti non in perpetuum, sed ad tempus, & quatenus necessarium medium fuerit ad vitandam laicalem jurisdictionem, que incumbe mala est, & fraudulenta, ac promde digna privatione Clericalis privilegii. Vide num. 733.

760. Ritè autem subdit, quod si talis Clericus ad declinandum forum sæculare ordinem sacrum suscipiat, gaudet. Quia non est fraus, licet sit susceptum intentione illud declinandi, nam utitur jure suo, assumendo medium ab Ecclesia institutum, cum competit privilegium fori; qua ratione fraus non est, si post delictum ad Ecclesiam confugas, est de intentione confugas; fraus autem, & dolus esset, si aliter meretur ordo non animo perseverandi in illo, sed relinquendi, quod non potest præsumi in ordine sacro, cum hic liget votis. Vide num. 754.

761. Item Clericus, qui tempore Clericatus, aut Novitiis, qui tempore Novitiatus delictum commisit, gaudet privilegio fori, ita ut pro eo non possit à Judice Sæculari puniri. Gamma de off. 10. num. 3. Bonacina §. Prac. Dec. disp. 10. p. 1. §. 2. num. 5.

QUÆRES IV:

762. Quil agendum in dubio, an gaudere debeat?

Dubium potest esse duplex: Juris, aut facti. Juris est, si supposita veritate facti, dubitetur An persona usufragetur jus privilegii. Facti, si dubitetur de facto, videlicet: An persona sit Clericus: Et si Clericus: An habeat conditiones requisitas pro gaudio: Hoc præmissio.

763. Respondeo cum distinctione. Vel delinquens fuit captus in habitu, & tonsura Clericali. Et tunc remittendus est Judici Ecclesiastico; ex cap. si Judex laicus, de Sent. excom. in 6. Quia delatio habitus, & tonsuræ longo tempore, licet non probet Clericatum, est tamen grave indicium, & efficaciæ conjectura, dum contrarium non probetur; unde facit stare pro quasi possessione Clericatus, & transfert onus probandi in adversarium, quia possessio stat pro Ecclesia. Ita Castropal. ad Covarr. & Salcedo apud ipsum referunt, receptam consuetudinem Hispaniæ esse non remitti reum Judici Ecclesiastico, donec sententia definitiva de Clericatu pronuntietur.

764. Vel delinquens fuit captus absque tonsu-

ra, & habitu. Et tunc non tenetur Judex laicus illum remittere Judici Ecclesiastico, nisi donec pro certo constet, & fuerit plene probatum, cum esse Clericum, & qualitates à Jure Canonico pro gaudio requisitas habere; quia Judex laicus tunc è converso per captivam quasi possessionem delinquentis acquisivit, adeoque possessio stat pro Judice laico, & transfertur onus probandi in ipsum delinquentem, qua possessione spoliari non potest, nisi dubium vincatur.

765. Clericatus probatur. 1. Per Scripturam, nempe per litteras testimoniales Ordinationis, aut per litteras commendatitias Ordinarii testantes de Clericatu. 2. Per duos testes omni exceptione majores. Non sufficit unus, nisi sit adimiculus; quia hic agitur de præjudicio tertii, nempe fori secularis; idque colligitur ex cap. Tua, de Cleric. peregrin. ubi habetur, Clericatum probari per scripturam, vel per testes: & non dicitur per testem. Unus autem testis (ut notat Castrop.) solum sufficit, quando de nullius præjudicio agitur; ut cum petitur licentia ad celebrandum, ad prædicandum, &c. 3. Per probationem tituli, v. gr. si probetur possidere beneficium, & Abbatiam, &c. 4. Per famam publicam.

766. Cognitio autem hujus causæ. An delinquens gaudeat privilegio Clericatus, certum est quod spectat ad Judicem Ecclesiasticum, si dubium sit juris; quia decidere controversias Juris Canonici est quid spirituale, & ad Judicem Ecclesiasticum spectat decidere causas spirituales, ex cap. Quanto, cap. Decernimus, de Judiciis, cap. Tuam, de Ordine cogniti.

767. Idem dico, si dubium sit facti, quia est de facto spirituali. Castrop. cit. pun. 4. n. 7. contra Barum: & alios, quibus non videtur cognitio rei spiritualis, sed temporalis. Illis adhaerent Scaccia, & Farin. apud Castropal. cit. dicentes: Judicem secularem cognoscere posse de Clericatu delinquentis non ad effectum declarandi, illum gaudere, vel non gaudere privilegio fori, sed ad effectum remittendi illum Judici Ecclesiastico, si facta summaria informatione, cognoverit Clericum esse.

CASUS FIGURATUR:

768. VIR perditus è Regione longinqua accessit seditionem allaturus, hinc delictum rebellionis patravit, attentando variis artibus, & fraudibus seducere cives, ut legitimo excludo Principe, alium proclamarent. Fuit à Curia Sæculari captus, & carceribus mancipatus rebellis, qui dixit Ministris se esse Clericum, ipse tamen sine tonsura, & sine habitu Clericali incedebat, & sic fuit inventus, & captus. Non sunt ab eo allata, nec illius domi reperta litteræ testimoniales Ordinationis, nec commendatitiæ testantes de Clericatu. Non sunt testes, qui cum cognoscant, nec fama publica, quæ talem dicat. Solum sunt reperta domi vestis parva, & collare, quod solebat gestare Clerici, & insuper litteræ sub altero nomine ab eo, quo dicit se vocari, quæ tamen videntur ad ipsum directæ, quibus datur ei spes beneficium obtinendi. Delictum est certum, & supponitur tale, ut

si morte dignum. Diligentia de Clericatu ob loci distantiam est difficilis, non tuta, exposita fraudibus, & periculosa. Punio quibusdam circumstantiis existentibus imminet ad aliorum exemplum, ut qui male sentiunt, se coercant, & zizania non creant. His (ut figuratur) suppositis.

QUÆRES V:

769. An Curia Sæcularis possit præmissum reum in suis carceribus detinere. Juridicè contra eum procedere. Et deinde punire?

770. Certum est 1. Quod si reus diceret, aut constaret non possidere beneficium, vel alicui Ecclesie non deservire cum habitu de mandato Episcopi, immunitate non gauderet, ut constat ex Concil. Trid. num. 732. relato, & num. 733.

771. Certum est 2. Possè licitè Curiam Sæcularem reum in suis carceribus detinere, juxta dicta num. 764.

772. Certum est 3. Quod (seclusis circumstantiis suppositis, & figuratis, maxime de diligentia, & probatione difficili, ac moraliter impossibili) teneretur Curia Sæcularis assignare reo tempus competens ad probandum. Vel Curia ipsa (opportunitis interrogationibus præmissis de Patria, & Ordinario proprio domicili, & Ordinationis) diligentias adhibere in partibus ad litteras testimoniales authenticas à suo Ordinario obtinendas, super ordinatione, titulo beneficii, &c. & super qualitatibus à Trident. requisitis pro gaudio fori, ut in num. 732. & 733.

773. Quod si prædictæ litteræ, & probationes accederent, eorum cognitio faciendâ esset ab Ordinario loci, ubi carceratus esset; juxta dicta num. 766. Quia reus est ei factus subditus ratione delicti, ut in tom. 2. num. 207. Vide num. 788.

774. Suppositis circumstantiis expositis, & diligentia ad probandum difficili, ac moraliter impossibili.

Dico, Judicem secularem licitè posse contra reum juridicè procedere, informationes capiendò; interrogando, & alia de jure præstanda peragendo; ac tandem poena, qua dignus est, puniendo.

775. Ratio est, quia Judex Sæcularis per captivam, ac detentionem digi delinquentis, & per defectum probationum in contrarium, habet jus certum in delinquentem, est enim in ejus possessione; & jus certum habet super delicto certo enormi, imò enormissimo, cujus modi est post hæresim, delictum rebellionis in Principem, aut perduellionis in Patriam, delictum quippe viscosum, & quod serpere solet ut Cancor.

776. Dubium de Clericatu, & gaudio fori est leve, imò levissimum, aut nullum; quia solum pendet ex dicto rei, qui illud non probat. Collare, & vestis parva sufficientem, aut non nisi levem conjecturam præbent, quia sunt indifferentia, & æquiva; solent enim, etiam vestes longæ deferri à laicis maxime à Medicis; præsertim in pluribus Italiz Provinciis; quique vulgo *Abbatres* vocari solent, non quia

quia verè tales sint, sed ob meram vestem longam.

777. Adde: Indicia efficacia, & præsumptiones vehementes stare contra reum, & ejusque dictum. Et primò: Ex repertis litteris compertus est fraudulentus, & mendax in fideione nominis; qui autem in uno falsus deprehenditur, in omnibus ut falsus habendus est. Melphi in Præc. Crim. verb. Testes, ex cau. 22. g. 5. An Parvuli 14. & pluribus juribus. Adeoque cum fuerit repertus sine tonsura, & habitu, immixtus enormibus, præsumendum est, collare, & vestem parvam domi detinuisse, ad qualitatem personæ pro delictorum, & circumstantiarum opportunitate fingendam, aut variandam: ejuisque dictum esse dolosum, & fraudulentum ad forum seculare, in cujus reperitur manibus, declinandum; nam ex Regula 8. Juris in 6. *Semel malus, semper præsumitur malus.*

778. Secundo: Cum in litteris, quæ præsumuntur ad ipsum directis, detur ei spes beneficium obtinendi, ritè præsumitur, cum beneficium non possidere, adeoque habetur præsumptio contra titulum, à Trident. Sess. 11. de Reform. cap. 2. pro Clericatu requisitum, ut in tom. 3. num. 48. Insuper, cum constet, eum minime per paucos dies, sed plus temporis, quo in loco delicti commoratus est, nulli Ecclesie à mandato Episcopi intersivisse, ac sine tonsura, & habitu incessivisse, delictum molientem rebellionis, atque seditionis, quod ex sui natura longum tempus exposcit, vehementer præsumitur non habere qualitatem in Clerico à Concil. Trid. requisitas pro gaudio fori, ut in num. 732.

779. Hinc breviter sic rationem restringo. Nemo spoliari potest jure, quod certò possidet; per superveniens dubium, maxime per dubium leve, quod moraliter vinci non potest, ex dictis à num. 40. Judex Sæcularis certò possidet jus contra expositum delinquentem, & super delicto enormissimo certo; Jus verò delinquentis de gaudio fori est dubium. Dubio levi, imò levissimo, quod (ut supponitur) moraliter vinci non potest. Igitur non potest Judex Sæcularis jure, quod certò possidet in delinquentem spoliari, per superveniens dubium jam recensitum. Et consequenter potest contra eum juridicè procedere, & de jure punire, ut in num. 774. Recole dicta in quaestione sequenti.

780. Denique, pro hujusmodi casibus irreparabilibus, & extraordinariis, recurrit, proportione servata, doctrina Patris Tancredi *relata* num. 663. & 676. & Castrop. num. 789.

QUÆRES VI:

781. Quando, & quomodo Clericus tradi potest puniendus Curie Sæculari?

R Espondeo, tunc tradi posse, quando se immiscet enormibus, cap. Coniungit, & cap. Perpendemus, de Sent. excom. Castrop. part. 2. dist. unic. tract. 12. pun. 6.

782. Enorme dicitur delictum illud, quod in malitia, & sceleritate supra modum exuberat, ac excedit. Quod prudentia probi viri discernendum remit-

titur. Enormia, seu immania sunt primò loco Hæresis, quæ est rebellio contra Majestatem Supremi Regum Regis. Inde rebellio, & crimen Læsæ Majestatis in Principem. Perduellio, falsificatio Monetæ, Latrocinium, Homicidium, Adulterium, Raptus, & similia, quæ numerantur, & explicantur in tom. 2. n. 62. ad 65.

783. Spectato autem jure communi, ob nullum crimen quantumvis enorme Clericus est Curia Sæculari tradendus, nisi fuerit incorrigibilis. Castrop. cit. num. 4. ex cap. Cum non ab homine, cap. Clerici, de Excoisibus Prælatorum in 6. cap. Falsitas, de Pœnis in 6. cap. Tua, de Pœnis, ubi Pontifex injungit Prælati Ecclesiastici, Clericos in enormissimis sceleribus. 1. Sodomitæ. 2. Occisionis Cardinalis. 3. Latrocinii, & similibus deprehensos, punire. 1. Depositione, & destructione in Monasterium. 2. Ita ut vita sit illis mors, puta immuratione, perpetua reclusionem in ergastulo. 3. Degradatione à suis Ordinibus, & destructione in archa Monasterii. Non injungit autem, ut Curia Sæculari tradatur, adeoque aperte colligitur, ad tradendum Clericum Curie Sæculari ex jure communi requiri repetitionem delictorum, & incorrigibilitatem.

784. Incorrigibilis dicitur Clericus ex jure communi, si ter monitus. 1. Sub depositione. 2. Sub Excommunicatione. 3. Sub Anathemate. Ex cap. Cum non ab homine de Judiciis. Ex consuetudine verò, si ter monitus sub excommunicatione, adhuc contumax perseverat.

785. Ab hoc autem requisito incorrigibilitatis, & trina monitionis excipitur primo Ablasimus, ex cap. 1. de Homicidio in 6. Debet verò prius consistare de delicto, & talis à Judice Ecclesiastico declarari. Et tunc eo ipso, quod Clericus per declarationem authenticam fuerit à Judice Ecclesiastico declaratus abblasimus, statim jurisdictionis est Sæcularis; & ab ea juridicè puniendus.

786. Secundo: Excipitur Hæresis, hoc pacto, quod ad hoc ut pro crimine Hæresis Clericus Curie Sæculari tradatur, non requiratur incorrigibilitas modo recensito, quæ triplicem monitionem supponat, ut in num. 784. & qualis pro aliis delictis exposcitur, sed requiritur, & sufficit relapsus, nempe hæresis repetita post Sententiam, ex cap. ad Abolendam, de Hæreticis, cap. Super eo, & cap. Accusatus, de Hæreticis in 6. Tunc namque à jure incorrigibilis judicatur. Et sic ut quis pro hæresi Curie Sæculari tradatur, adhuc requiritur incorrigibilitas, quæ unicam monitionem authenticam post tententiam supponat.

787. Tertio excipitur, casus, quod Clericus sine habitu, & tonsura enormibus se immiscet; Canones enim, qui incorrigibilitatem, & trina monitionem exposcunt, loquuntur de Clerico, qui cum habitu, & tonsura enormibus se immiscet, qui privilegium Clericale non amittit, ex cap. 1. Apostatis, cap. ex parte 2. de Privilegiis, & cap. Coniungit, de Sent. Excom. Unde, qui sine habitu, & tonsura enormibus se immiscet, potest Curie Sæculari tradi, ab- que

que eo quod præcedat trina monitio; quia eo ipso privilegium Clericale amittit, maxime ex jure novo. Concil. Triad. Caltrop. cit. num. 5. Diana p. 1. tract. 2. ref. 33. Vide num. 733.

788. Qui ritè subdit: *Requirunt tamen, ut per sententiam Judicis Ecclesiastici notum sit, Clericum enormibus se immisere, & sine habitu, & tonsura incedere; aut cum habitu, & tonsura incedentem monitum ter esse, ne enormia committat; alias Judex Secularis judicare, & punire illum non poterit. Quia qualitas tribuens jurisdictionem prius probanda est, L. si quis aliena, ff. de Judiciis. Qua probatio, non à Judice Seculari, sed ab Ecclesiastico, cui Clericus subijcitur, facienda est. Eo maxime quia Clericus regulariter Curia Seculari non traditur, nisi prævia degradatione ab ordinibus: Degradatio autem fieri non potest nisi à Judice Ecclesiastico, & ex prævia probatione, & Sententia declaratoria delicti: Vide verbo Degradatio.*

789. Denique Caltrop. cit. num. 6. addit: *Dixi: Spectato jure communi, ob nullum crimen Clericum tradendum esse Seculari Judici puniendum, nisi incorrigibilis fuerit; ut tacite indicarem, ex recepta consuetudine, sæpe trahi, nulla incorrigibilitate expectata. si delictum minus atrox sit, & scandalosum, ac à viris piiis, & prudentibus judicatur Republica convenire, tale committentem è gremio Ecclesiasticarum personarum repelli, & ultimo supplicio affici, ut de factis sæpe ita iudicatum est. Ergo alienum esset à ratione hanc penam executioni non mandari. Nec enim privilegium Ecclesiastica immunitatis in favorem, & honorem status Clericalis introducendum, in illius indecorem convertendum est: sic Covarr. &c. Farinacius, &c. Et quidem prædictum videmus, Clericos rebelles Curia Seculari tradi, & ultimo supplicio affici, nulla monitione prævia nullaque incorrigibilitate expectata. Vide num. 676.*

790. Denique Urban. VIII. per Bullam *In superna editam 1627.* nullam mentionem faciens de incorrigibilitate absolute statuit, per personas Ecclesiasticas, sive Sæculares, sive Regulares in locis dumtaxat Italiae existentes, qui aureas, vel argentæas monetas tondere, fabricare, colorare, vel aliàs adulterare præsumperint, prævia degradatione esse Curia Seculari tradendas ultimo supplicio puniendas. Præfata autem Bulla non comprehendit Siciliam; quia non exprimit infulas coadjacentes, quæ in odiosis non veniunt nomine Italiae, nisi exprimentur.

De Immunitate agunt Diana p. 1. tr. 1. & 2. p. 3. 4. 5. & 6. tr. 1. Caltrop. p. 2. *disp. unica.* Bordonus ref. 1. Tancredi tom. 3. tr. 1. lib. 4. Acarius lib. 2. verb. *Immunitas.* Fagnanus lib. 3. tit. de *Immunit.* lib. 1. cap. *Consuetudines de Consuetudine.* Ibid. cap. *Magnus, de Obligat. ad ratiocin.*

GABELLA

791. EST actio publica, à Principe imposita subditis ad sue domus sustentationem, & Regni conservationem, puta ad præstidia retinenda, ad

bella gerenda, ad Pontium, Mœniorum, ac Navium conservationem, & ad alia pro Regni custodia necessaria providenda. Vide num. 800.

Ut gabella sit justa, requiritur justitia ex parte quatuor causarum: efficientis, materialis, formalis, & finalis. Ita ut si gabellæ sint injustæ, seu sint impositæ, aut auctæ præterquam in casibus à jure, seu speciali Sedis Apostolicæ licentia permisis, tam imponentes, aut augentes, quàm imponi, aut augere exigentes incidant in Excommunicationem Bullæ Cœnæ, §. 5. latam.

792. Ex parte *causæ efficientis* pro justitia requiritur, ut, qui imponit, sit Princeps Supremus, alium Superiorem in temporalibus non agnoscens, vel Inferior de mandato Supremi. Unde gabellas imponere non potest Provincia, Civitas, &c. nisi ex consuetudine legitima, aut privilegio; quo gaudet Urbs Barcinonenfis, Mendo verb. *Gabella.*

793. Potest Princeps aliquem sibi, & communitati benemeritum, etiam cum suis descendentibus à solutione alicujus gabellæ eximere, ut infra dicemus de Monte Pietatis.

794. Ex parte *causæ materialis*, Jus civile in l. *Univerb.* Cod. de *Vedigal.* & in *leg. Omnium*, ibid. decernit, ut gabellæ imponantur solum in rebus mercimonii, & negotiationis causa de una in aliam Provinciam, aut Urbem asportatis, tam ingrediendo, quam exeundo. Unde ex præfato jure non sunt licitæ gabellæ impositæ super victualibus, frumento, pane, vino, oleo, carnibus, &c. Toletus lib. 5. cap. 7. 4. Cajet. verb. *Vedigal.*, quia proportione non servant, cum æquè gravent pauperes, ac divites.

795. Suarez tamen de *leg. lib. 5. cap. 16.* & Diana p. 2. tr. 17. ref. 28. tenent, gabellas super victualibus impositas non esse injustas, si consuetudo adit; quia lex civilis potest per consuetudinem abrogari. Et illa oppressio pauperum, in quantum æquè gravantur, ac divites, compensatur pro hoc, quod eum tales gabellæ minuit, & quæ insensibiliter solvantur, minoræ patiuntur incommoda pauperes, quàm si censu capitis, aut patrimoniis graventur.

Certum tamen est, eas esse justas, si consuetudo legitime præscripta vigeat, & publica necessitas adit, ac gabellæ super mercibus non sufficiant.

796. Sub nomine gabellæ comprehenditur. *Primo Talia*, quæ imponitur subditis solvenda proportionate habita ad eorum bona, quæ etiam vocatur *impositio*, & *Collecta*, quæ solet imponi, aliqua communi, & publica necessitate urgente; ut titulo matrimonii à Principe contracti, veluti ad ornatum uxoris, & ad sponsalium splendorem, juxta Regionis consuetudinem.

797. Secundò venit tributum, & pensio de solvenda annata, aut media annata super officiis, & muneribus concessis à Principe.

798. Angaria autem, & Perangaria non sunt reputandæ inter gabellas, quia sunt injustæ: sunt enim *Coactio injusta ad onus mere personale*, aut mixtum ex

la-

labore personali, & munere aliquo persolvendum. Angaria est onus mere personale, Perangaria onus mixtum.

799. Ex parte *causæ formalis* pro justitia requiritur, ut servetur proportio tam vassallorum inter se, ut in num. 794. quam ad vires Regni, nam si vires Regni non sufficiunt, injusta est gabella; & si vassalli sint plus æquo gravati, tenetur in conscientia Princeps gabellas minuire.

800. Ex parte *causæ finalis* requiritur justa causa, nimirum publica necessitas, & communis utilitas, ut in num. 790. sine justa causa non potest Princeps gabellas imponere, aliàs peccat, & ad restitutionem tenetur.

801. Si gabella sit imposita ad determinatum finem, eo cessante, continuari non potest, nisi inserta alia æqualis necessitas: quia tunc commutatur materia. Mendo cit. num. 7. vide num. 822.

802. Pro quantitate gabellæ non potest certa regula tradi, sed est remittenda arbitrio boni, & periti viri, qui attendere debet necessitatem, & proportionem juxta superius dicta; adeoque Princeps non debent gabellas imponere, sine maturo timoratorum & peritorum Theologorum, ac Jurisperitorum consilio.

803. Diana p. 1. tract. 2. ref. 132. tenet non esse injustam gabellam, si excedat octavam partem valoris rei, dummodo cæteræ conditiones concurrant.

Ritè autem de justitia gabellæ dubitat Corsetus cum aliis apud Dianam cit. si excedat octavam partem valoris rei, est namque excedens. Cui favet *lex de Præstatione, Cod. de Vedigalibus*, talem excessum prohibens.

Et quamvis dicta lex valeat pro Regni Imperio subiectis, (ut ait Diana) potest aliis invadere pro exemplo.

Et quidem in nostra Urbe Panormi praxis est, & præfixio, ut pro gabella solvatur decima pars, & aliquanto minus valoris currentis rei, puta mercium; pro qualibet namque uncia valoris currentis rei solvantur pro gabella tarenæ duo, grana decem, & novem, & duæ partes grani, videlicet: tarenus unus, & quatuor partes grani pro ratione Regiæ Capræ; grana decem, & octo, & quatuor partes grani, pro ratione Regiæ Doganæ; & tarenus unus pro gabella novi impositi.

Hoc pacto ut plurimum locorum cives sint immunes à portione gabellæ granorum decem, & octo, & quatuor partium grani spectantis ad Regiam Doganam, tales sunt Cives Urbis Panormi, & quamplurimum locorum, qui solam alias duas portiones tarenorum duorum, & quatuor partium grani solvere pro qualibet uncia valoris mercis debent. Aliorum vero locorum cives, solvere tenentur omnes tres portiones ad summam tarenorum duorum, granorum decem, & novem cum duabus partibus grani; unde illi vocari solent vulgo *Franchi*, isti *Rendabiles*.

804. Si justitia gabellæ non sit certa, sed sub opinione; Princeps non potest sequi opinionem pro-

babilem, relicta probabiliori; sequitur ex dictis num. 74. & num. 108. quia agitur de justitia commutativa, & de spoliando subditos bonis, quæ possident. Mendo verb. *Gabella*, num. 2.

GABELLAS SOLVERE NON TENENTUR

805. **E**cclesia, loca pia, & Ecclesiastici, sive Clerici, sive Religiosi utriusque sexus, ut in 753. & à num. 704. ad 705. Qui non possunt directè, aut indirectè, gravari gabellis, tributis, & aliis oneribus, neque super bonis patrimonialibus, sive illis, ad quorum titulum sunt ordinati, sive aliis quomodolibet eis presentibus, v. gr. titulo hereditatis, donationis, &c. quia jura num. 712. relata iudicialitè loquuntur.

Indirectè graventur Clerici, si gabella super re imponeretur, non principaliter in gravamen Clericorum, sed generaliter in gravamen omnium, ita ut Clerici illam emerent sub eo gravamine.

806. Non eximuntur à gabellis Clerici. 1. Si habitum Clericalem assumant in fraudem gabellarum absque intentione in eo statu permanendi: sequitur ex num. 758. 759. quia *fraus nemini patrocinatur*. 2. In bonis eis donatis, v. gr. à parentibus donatione apparenti, in fraudem gabellarum, ut nimirum Clericorum feuto non sint subiecta gabellis. Vide num. 715. 734. 735. 736. Denique ex rebus, & fructibus, quos Ecclesiastici vendunt, solvi debet gabella. Mendo verb. *Gabella*, num. 13.

QUÆRES:

807. *An possit Princeps ob publicam necessitatem gabellam imponere solvendam nedum à laicis, verum etiam ab Ecclesiasticis?*

Respondeo posse, quinque concurrentibus conditionibus.

Prima est: *Ut necessitas, vel utilitas sit magna, & evidens*, ex cap. *Non minus 4. de Immunit.*

808. Secunda: *Ut facultates laicorum non sufficiant*, ex cit. cap.

Tunc autem non sufficere dicuntur, quando ex una parte facultates communiter deficiunt, & ex alia, cives (si Ecclesiastici excluderentur) cogentur se privare illis, quæ sunt necessaria ad vivendum secundum convenientiam sui status. Si vero facultates communitatis ad necessitatem sublevandam sufficerent, neque laici particulares possent gravari. Ut ex num. 800. Diana p. 1. tract. 2. ref. 133.

809. Tertia: *Ut necessitas, vel utilitas sit æquæ communis laicis, & Clericis.* Ex cit. cap.

810. Quarta: *Ut Episcopus, & Clerus de liberent, & consentiant ex cit. cap.* Nomine Cleri non venit solum Capitulum Cathedralis, ut tenent plures, sed omnia Capitula Urbis, & Vicarii forane Diocesis, quia omnes gravantur, & sic omnes cognoscere debent qualitatem necessitatis, ut deliberent, an, & quantum debeant concurrere. Item veniunt etiam

K

Ca-

Capitula Religionum, si Religiosi sint comprehendendi. Diana part. 5. tract. 1. ref. 11.

811. Quinta: Ut prius de tali contributione consulari Summus Pontifex, & eius habeatur licentia. Ex cap. Adversus de Immunit. ita ut solus consensus Episcopi, & Cleri non sufficiat, nisi periculum esset in mora: quo casu, si duratio gabellæ non esset modica, facta impositione de solo consensu Episcopi, & Cleri, consulendus statim esset Summus Pontifex pro approbatione. Cum autem hujusmodi licentiæ impetrantur, sunt prius ab Episcopo audienda capitula Clericorum, & eorum, de quorum interesse agitur.

812. Gabella denique his concurrentibus conditionibus jam imposita, exactio non potest fieri à Judice laico; sed per personas Ecclesiasticas ab Episcopo deputatas. Constat ex Bulla Urban. VIII. pro Ducatu Mediolanensi.

813. Publica necessitas, vel utilitas est reparatio pontium, fontium, murorum Civitatis, viarum publicarum, alluvionum ex fluminibus cum damno agrorum, aut Urbium; Annona, Fames, Bellum, Pestis, &c. At super nulla ex his, aut illis necessitatibus possunt ab Ecclesiasticis contributiones exposci, nisi recentis quinque concurrentibus conditionibus, sed omnino à communibus contributionibus sunt exempti.

814. Nec dicas, Ecclesiasticos obligari ex beneficio à laicis accepto, quod est commune. Quia (ut optime dicitur Castropal. p. 2. dif. unic. tract. 12. punct. 9. num. 4.) Esd b. beneficium commune fit Clericis, & laicis, sumptus non debent esse communes: dignitas enim Clericis petit, ut aliquo privilegio speciali fruatur: sicut enim privilegium militiae, & regiminis eximere solet militem, & magistratum ab iis contributionibus communibus: tamen si de beneficio communi aequanimiter participet; sic dignitas Clericatus eximere poterit Clericum ab his oneribus. Adde, Clericos hoc beneficium à laicis acceptum aliis beneficiis compensare: ipsi enim Clerici specialiter concurrunt ad subventionem pauperum, reparationem templorum, & illorum ornatum, & cultum: qua omnia in utilitatem cedunt laicorum. Ergo hoc sumptus sufficienter compensant sumptus laicorum.

815. Insuper publica necessitate supposita, quinque conditionibus concurrentibus, & licentia Summi Pontificis obtenta, quæ Ecclesiasticos omnes, etiam Regulares comprehendat, adhuc ab omni onere, & contributione excipiuntur, & eximuntur Fratres Ordinis Minorum de Observantia S. P. Francisci, Reformati ejusdem, & Capucini; quia nihil proprii possident, sed vivunt de puris elemosynis manualibus, aut à pietate fidelium legatis, quarum nullum dominium habent, aut proprietatem, ut meminit Concil. Trid. sess. 25. de Reform. cap. 3. & liquet infra verb. Legata Minorum.

Hinc, cum Alex. VII. pro urgentissima necessitate contra Turcas Germaniam, & Insulam Cretae invadentes, per Bullam: Cum Divina 1660. editam indixisset sex Decimas per decennium in subsidium

solvendas, super fructibus omnium Ecclesiasticorum, etiam Regularibus comprehensis, per totam Italiam, & Insulas coadjacentes; fuit declaratum per Epistolam Thesaurarii Gen. sub die 20. Maii 1660. Subcollectoribus missam, Fratres Minores Observantes S. Francisci non teneri ad dictam contributionem, & junctum, ne iidem super hoc molestiam inferrent. Lautusca verb. Gabella, num. 3. Vide num. 823.

Qui num. 6. refert etiam aliam Decis. Theaur. Gen. & Congr. prælatorum Cameræ; quibus injungitur conductoribus publicis laniariorum, ut non possint adstringere Fratres Minores Observantes ad carnem in suis lanariis sumendam, sed quod possint in aliis locis propinquis sumere, ubi valent minori pretio habere.

816. Ab excommunicatione non excusantur, qui exigunt, aut exigi mandant gabellas ab Ecclesiasticis, cum animo eas restituendi in fine anni, quamvis dicant, id facere ad vitandas fraudes officialium gabellas exigentium. Duaridus, & alii apud Dianam p. 1. tract. 2. ref. 44. quia cogunt antea ad solvendum, quod est onus, & incommodum Clericis.

Subdit tamen Diana cit. in nostra Urbe Panormi sine scrupulo observari consuetudinem hanc solvendi Clericis in fine anni (ut vulgo dicitur) lo scalcia-to, pro gabellis per eos antea solutis; quia hoc fit, ipsis Clericis, (non quidem privilegium renunciantibus) sed consentientibus, & de licentia Summi Pontificis.

MONITUM.

817. SI aliquando vides onera imponi, & aliter fieri. Si tuam vis servare conscientiam; Deum, ejusque Judicium reformida, non ad facta, sed ad ea, quæ de jure fieri debent, attendas. Et interim Sacrum Canonem Concilii Lateranensis, cap. 4. præ oculis habeas, qui est; ut sequitur.

818. Non minus, &c. In diversis mundi partibus Consules Civitatum, & Rectores, necnon & alii, qui potestatem habere videntur, tot onera, frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris conditionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quam sub Pharaone fuerit, qui legis divinæ notitiam non habebat. Ille quidem omnibus aliis servitute subactis, Sacerdotes & possessiones eorum, in pristina libertate dimisit & eis alimoniam de publico administravit: Illi vero onera sua fere universa imponunt Ecclesiis, & tot angariis eas affligunt, ut eis, quod Jeremias deplorat, competere videatur: Princeps Provinciarum facta est sub tributum. Sive quidem solata, sive expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrentur agenda, de bonis Ecclesiarum, & Clericorum, & pauperum Christi usus deputatis volunt ferè cuncta compleri. Jurisdictionem etiam; & auctoritatem Prælatorum ita evacuant, ut nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse. Quocirca sub anathematis distractione, fieri de cætero talia prohibemus: nisi Episcopus, & Clerus tantam necessitatem, vel utilitatem aspe-

QUANTUM AD NUMERUM Suffragiorum,

824. SI Parlamentum sit pro donativo Regis, sufficit major pars. In Regno non Sicilia requiritur, ut concurrat Brachium Ecclesiasticum, ita ut non sufficiat, si major pars Brachii Demanialis, & Militaris concurrat, nisi etiam Brachium Ecclesiasticum concurrat, in quantum supponitur Ecclesiasticos loqui liberius, & sine metu.

825. Si Parlamentum sit pro dando donativo Proregi, omnino prius ad valorem requiritur licentia Regis, & non sufficit major pars, sed suffragia omnia concurrere debent; quia hoc donativum est omnino liberum, & perfectè voluntarium, adeoque omnes consentire debent. Ad differentiam de donativo Regis, quo quidem (ut ritè notat Diana) nomine est donativum, & revera est servitium, quod Regi præstatur, ad eum à necessitatibus sublevandum, maxime, si necessitas sit pro eodem Regno.

Item omnia suffragia requiruntur, si in Parlamento (uti etiam solet) agatur de admittendo aliquem exterum in Regnicolam. In qua re attendi debet, an sit spes, quod talis acceptatio sit futura utilis Regno, minime obnoxia, qualis foret, si exter admittus, officis, aut beneficiis obtentis, occasione (quæ istis est facilis) capta, recederet, officis, aut beneficiis commutatis, & pensionibus impositis pro se retentis; quod utique cederet in Ecclesia, ac officiorum perniciem, & in præjudicium Nationalium.

826. In Parlamento, in quo omnia suffragia sunt necessaria, si agatur de re injusta, non potest Parliamentarius se abstante; quia pro suum votum negativum potest injustam conclusionem impedire, adeoque permittendo peccat. Nec potest majori parti se subscribere, si ei certò constet injustitia conclusionis. In dubio autem; si major pars, aut sanior, certò, aut probabilis judicet de justitia, potest dubium deponere, & majori, aut saniori parti se conformare. Donatus tom. 11 p. 2. quest. 16. Eadem ratione, Procurator Universalitatis, licet sit constitutus cum facultate substituendi, non potest substituere alium, quem prævidet faciliter in conclusionem injustam descendendum.

827. In Parlamento, ubi sufficit major pars, ut de donativo Regis; si conclusio est injusta, tunc intrat peccatum; & onus restitutionis.

828. Quantum ad peccatum, omnes peccant mortaliter, etiam si major pars jam suffragata sit; quia omnes positive ad rem peccaminosam positive concurrunt. Hinc Exodi 23. scriptum reperitur: Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio plurimorum acquiesces sententia, ut à vero devies.

829. Quantum verò ad restitutionem, solam priores, qui majorem partem constituunt, ad restitutionem tenentur, minime posteriores, quia solum priores sunt causa efficaci substantiæ damni, seu conclusionis injustæ; posteriores autem solum concurrunt (ut ita dicam) ad modum actus, nempe ad

xxerint, ut absque ulla exactioe ad relevandas communes utilitates, vel necessitates, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias existimè conferenda. Si autem Consules, aut alii de cætero ista commiserint, &c. Vide num. 714. & 791. Erudimini, qui judicatis terram. Psalm. 2.

Vide infra de Jure patronatus, verb. Queres, casum de onere super pensione, & defraudatione gabellæ; verb. Quid restituendum.

De Gabellis agunt Djana p. 2. tract. 2. à ref. 35. ad 49. ref. 132. & 133. Castropal. p. 2. dif. unic. tract. 12. punct. 9. Fagnanus lib. 3. cap. Episcopus, de Præbendis à num. 30. & cap. Non minus, de Immunit. Pirhing. lib. 3. tit. 31. sect. 3. Mendo in Comp. verb. Gabella. Ant. à Spira. Sanct. de Censuris, tract. 12. disp. 3. sect. 5. Alarius lib. 4. verb. Gabella, Clericatus, cap. 32.

PARLAMENTUM REGNI SICILIÆ, & Neapolis

819. EST Conventus Procerum Regni pro causa publica congregatorum.

In Sicilia ad illud concurrunt tria Regni Brachia Ecclesiasticum, Demaniale, & Militare. Ecclesiasticum componitur ex Archiepiscopis, Episcopis, quibusdam Abbatibus, & Prioribus. Demaniale ex Procuratoribus Civitatum, & Castrorum immediate Regi subjectorum. Militare ex Baronibus obligatis ratione feudi ad servitium militare.

820. Et quia ut plurimum congregatur pro donativo Regi præbendo, pro justitia requiritur justa causa, puta necessitas ex parte Regis petentis, & sufficientia virium ex parte vassalorum. Super qua Regis necessitate credendum est à Parlamentariis ipsi Regi, quia est necessitas in facto proprio Regis, in quo semper præsumi debet justitia causa, nisi constet de injustitia. Maxime attendenda est causa formalis, & finalis, in gabellis, num. 799. & 800.

821. Hinc momentur Proreges piissimi, & timorati Parlamentarii, ut solerter justitiam donativi, atque vassalorum, & Universalitatum vires considerent, ne in extraordinariis donativis, quæ præscribitur, Regno onus imponant, quod sustinere non valet. Adeoque consulere debent peritos simul, & timoratos Theologos illos, quos à pernicioso adulationis vitio, & à rerum temporalium desideris maxime alienos esse cognoverint, eosque, etiam contradicentes, grantanter, ac benigne recipere.

822. Notat Diana cit. quest. 22. in fine: Ecclesiasticos, qui intrant in Parlamento, non teneri ad donativum, nisi sponte offerant, & in Brevis Apostolico ita in specie determinatum est.

823. Et etiam tunc Fratres Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia, atque etiam Reformatorum, & Capucinorum ad donativum non tenentur, nec obligari possunt, constat ex dictis num. 812. Et ita servatur in praxi.

majorem plenitudinem suffragiorum. Qua ratione peccat, at non tenetur ad restitutionem, qui concurrens efficaciter non ad substantiam actus furti, sed solum ad circumstantiam; aut ad modum actus, ut infra verb. *Qui restituere tenentur*.

830. Unde dictum illud, *quod minor pars possit, imò teneatur se subscribere majori parti, & approbare, quod est à majori parte conclusum, desumptum ex L. Quod major pars, & L. Aliud, §. Refertur, de Regulis Juris*, est verum de eo, quod præsumitur justum, & melius; aut in dubio: si enim minor pars de justitia dubitet, & major pars, maxime, si sit sanior, pro certo, aut probabilis fiat pro justitia, tunc quidem potest, aut tenetur minor pars dubium deponere, & majori, maxime saniori parti se subscribere, & approbare conclusum.

831. *Hi ergo (ait Diana in Summa) melius faciunt, si à Parlamento pro ea die se absentem, dum absque magna singularitatis, & protervia nota pro justitia loqui, & suam conscientiam exonerare non possunt; nam id in tali casu fieri posse concedit Valerius verb. Suffragium, dist. 2. in fin. & Ledesma tom. 2. tract. 7. cap. 2. concl. 24. Quia nimis grave videtur obligare aliquem, ut cum tanto incommodo, & periculo resistat Parliamentariorum torrenti.*

832. Recentissimi, qui restituere tenentur, tenentur singuli in solidum, quia singuli sunt causa totalis, minime totaliter causæ, sed totaliter effectus. Ita Com. ut infra verb. *Possessor male fidei*.

833. *Strover, de off. apud Dianam p. 4. tract. 4. ref. 79.* tenet, singulos esse causas parciales, quia singulorum concursus non est sufficiens, sed ex omnibus simul fit unus concursus sufficiens, & efficax. Adducit exemplum de pluribus navim trahentibus, qui ob dictam rationem sunt causæ parciales, ac proinde non debetur singulis tota merces; adeoque, sicut quando profunt, non debetur singulis tota merces, sed debent illam inter se dividere, ita quando obfunt, non debent singuli totum satisfacere damnum, sed debent singuli suam reparare partem. Idem tenet, de pluribus ad eandem injustitiam concurrentibus, quoties singulorum concursus, sine aliorum concursu non fuisset efficax.

834. At non est à communi recedendum; quia ex hoc, quod singuli non sufficiant, solum sequitur, quod sint causæ parciales partialitate causæ, & influxus; minime, quod non sint singuli causæ totalis totalitate effectus, nam ex quo sine singulis injustitia non fieret, tota injustitia singulis attribuitur.

835. Id verum est, quod in dubio, an tuum suffragium fuerit de primis, & efficacibus, an verò de sequentibus, peccasti quidem, sed non teneris ad restitutionem; quia in dubio melior est conditio possidentis.

PRAXIS PARLAMENTI.

836. **P**arlamenta Generalia singulis tribus annis in hoc Sicilia Regno congregari solita, differri solent ad sex, aut plures annos.

837. In his Excell. Prorex ex parte, & nomine suæ Majestatis cunctis Parliamentariis proponit primo Regis necessitatem, de confirmatione, & continuatione septem veterum annualium donativorum; videlicet: Pro Regia Curia, Pro Tririmibus, Pro Palatiis, Pro Municipibus, Pro Edificiis, Pro Regni Deputatione, Pro Pontibus, Turribus, & Regentiis. Hoc dicitur Donativum Ordinarium, quod continuari solet per tres annos, ut in n. 841. Cujus Donativi Brachium Ecclesiasticum solvere solet annuatim sextam partem.

838. Insuper sua Excellentia proponere solet ex parte suæ Majestatis peculiarem aliam Regis necessitatem, sive in ministerium proprium ipsius Regis, sive ob bella sustinentia, sive ob ejusdem Regni necessitatem, & utilitatem ut contigit in elapso Parlamento de anno 1698. ad reficiendum defectum monetæ veteris jam adulteratæ, ac mutilatæ, cum moneta nova ejusdem valoris, ad Regis rationem cum antiqua commutanda, ad Monetariorum fraudes Regno perniciosas eliminandas. Ob quam peculiarem necessitatem aliud donativum à priori distinctum exposcit, & hoc vocatur donativum extraordinarium: quod solum primo anno, & pro unica tantum vice solvitur, quodque solet esse duo centum millia scuta, cujus donativi Brachium Ecclesiasticum pariter sextam partem solvere solet.

839. His uti supra propositis, Caput totius Parliamenti, qui solet esse Archiepiscopus Panormitanus, utroque Brachii Ecclesiastici Caput, pro cunctis respondet: *Quod, quando consilia inter tria Parlamenti Generalis Brachia habentur, attenduntur, que attendenda erunt, & responsum dabitur.* Inde.

840. In prima Sessione Brachium Ecclesiasticum, ante omnia, Actum protestatorum emittit, quod cuncta Ecclesiasticorum Parliamentariorum suffragia intelligantur sub hac conditione lata, nimirum, quod si donativa, que concludentur, non venient confirmata à Summo Pontifice, tunc emissia suffragia intelligantur irrita, ac nulla, ac si non fuissent emissia.

841. In Sessionibus sequentibus attentè consideratis, atque perpenis dictis à n. 819. ad 835. Si justitia reperitur, fit primò conclusio, & oblatio Regi super septem Donativis antiquis annualibus per tres continuos annos. *Ut in num. 837.*

842. Et quia tribus elapsis annis solet recentissimi donativi Ordinaris exactio continuari titulo commodati, usque ad novum Parlamentum futurum; omnino attendendum est, ad talem exactiorem, & solutionem elapsis jam tribus annis donativi, non posse sub recentissimo, aut alio titulo adstringi Ecclesiasticos; quia jam pro his finem habuit licentia Summi Pontificis. Et sicut conclusione donativi facta, non potest exactio, & solutio ex jure incipi, & executioni mandari quantum ad Ecclesiasticos, nisi prius accedat licentia, & assensus Summi Pontificis, qui proinde non possunt adstringi, ita, ea licentia terminata, non potest exactio ex jure quantum ad illos continuari, ita

ut

ut non possint adstringi, ut constat ex dictis de Immunitate reali, & Gabellis. *Vide num. 811. & 866.*

843. Verum tamen est, quod in novo Parlamento proponitur, non solum continuatio septem donativorum ordinario, ad alios tres annos, sed etiam confirmatio eorundem septem donativorum ordinario titulo commodati exactorum per annos intermedios ab elapso triennio Parlamenti præteriti usque ad præsens novum, & utraque, videlicet, tam confirmatio, quam innovatio concluditur; & quantum ad Ecclesiasticos, pro utraque petitur assensus Summi Pontificis.

844. Postea fit conclusio, & oblatio Regi de donativo extraordinario, ut in num. 838.

845. Inde in præmissorum donativorum oblationem, quod Parliamentum concludere petitionem trium gratiarum apud Regem faciendam in beneficium Regni.

Denique, Parlamento concluso, accedunt ad Excellent. Proregem tria Brachiorum capita, cui conclusa referunt, & tres gratias petunt.

De Parlamento agit Diana *part. 1. tract. 3.*

ALIENATIO RERUM, ET BONORUM Ecclesiasticorum

846. **E**ST prohibita ad favorem Ecclesiæ, & quidem quoad bona stabilia Ecclesiæ ex utroque Jure Divino, & Canonico, nam bonorum Ecclesiæ Clerici, & Monachi non sunt Domini, sed Usuarii; & Prælati sunt Ministri, & Coloni. Unde Levit. 25. dicitur: *Terra quoque non venditur in perpetuum, quia mea est, & vos avena & Coloni mei estis.* Et in cap. *Cum ex parte, de Elect.* in 6. dicitur *Patrimonia Christi; adeoque ad Christum, seu ejus Vicarium spectat de illis disponere.*

847. Alienatio igitur cum sit favorabilis Ecclesiæ, hic non accipitur proprie, & strictè, prout est translatio domini directi, sed improprie, & large, prout est: *translatio cujuslibet domini, tam directi, quam utilis, aut juris in re.* De quibus infra verb. *Donativum.*

848. Hinc prohibetur venditio, donatio, permutatio, &c. in quibus dominium directum transfertur. Item Infeudatio, Hypotheca, Emphyteusis, Locatio, & Conductio ultra triennium, & Oppignoriatio, in quibus transfertur dominium utile, seu jus in re.

849. Nomine Ecclesiæ veniunt ipsæ Ecclesiæ proprie dictæ. Monasteria Regularium utriusque sexus. Insuper Confraternitates, Hospitalia, Eremitoria, & Pia loca, autoritate tamen Episcopi fundata, de quibus n. 615. nam censentur loca Religiosa, & Ecclesiastica, minime Collegia, Confraternitates, & Sæcularium communitates autoritate Episcopi non fundata. Illis igitur, non his alienatio interdicitur.

850. Res, que alienari prohibentur, sunt bona immobilia, & mobilia pretiosa, que servando servari possunt.

Mobilia pretiosa, que servando servari possunt, sunt vasa aurea, argentea, vestes, ornamenta, gemmæ, & generaliter omnia illa, que fructificant, & triennio durant.

Vota argentea, que seorsim, aut simul dictum valorem excedunt, non cadunt sub prohibitione probabilis putat Donatus *tom. 1. p. 2. q. 54. cum Peregrino*, quia hæc vota solum à vordente redduntur, ut suo voto satisfaciatur, & non ordinantur in aliquem usum Ecclesiæ sed otiosa manent in testimonium gratiæ acceptæ: subdit tamen, quod tutius sit assensum Apost. petere. Certum tamen est, reliquas oblationes, & vota, puta ceræ, elemosynarum, &c. posse alienari sine assensu Apost. uti cætera mobilia non pretiosa, que servando servari non possunt. Donatus *cit. vide num. 934.*

851. Mobilia, ut pretiosa dicantur, debere esse valoris centum aureorum, tenet Castrop. *p. 2. disp. unic. punct. 15. §. 1. num. 2.* Sed rectius cum Com. dico sufficere & requiri, quod excedat valorem viginti quinque aureorum, & ita declarasse S. Congr. dicunt Naldus & alii apud Donatum *tom. 1. p. 2. tract. 24. q. 48.*

852. Scutum aureum, licet crescere soleat, aut decrecere, regulariter constituitur ex Julis tredecim cum dimidio. *Donatus cit. q. 37.* Unde secundum hanc computationem constituitur scuta triginta quatuor argentea monetæ Romanæ, & ferè triginta sex monetæ Siculæ.

853. Mobilia igitur, que non excedunt valorem viginti quinque aureorum, aut que non durant triennio, sed suo consumuntur, ut sunt vinum, triticum, oleum, lana, & similia non cadunt sub prohibitione, de qua loquimur, adeoque alienari possunt.

ALIENATIO RERUM PRÆDICTARUM prohibita est

854. **J**ure Canonico ex pluribus iuribus, maxime à Paulo II. in Extrav. *Ambitiose cupiditati*, communiter dicta *Paulina: Conc. Trid. sess. 22. de Resur. cap. 11. Urb. VIII. per Const. de Bonis Regularium non alienandis; & à Decret. S. Congr. Conc. ejusdem Urb. VIII. jussu edito apud Donatum cit. q. 21* In quibus prohibetur, alienatio supra explicata sub pluribus penis, nisi in certis casibus, & sub quibusdam solemnitatibus.

855. Casus, in quibus alienatio permittitur, sunt illi, in quibus adest Ecclesiæ necessitas, evidens utilitas, commoditas, aut pietas. Mendo *verb. Alienatio, num. 1.*

856. Insuper, ut in prædictis casibus, & causis de num. 447. alienatio fiat, ex recentissimis iuribus requiruntur solemnitates quædam, videlicet. 1. Licentia, & autoritas Prælati. 2. Tractatus, & Consensus Capituli, seu Communitalis, & subscripcio singulorum, saltim per Notarium. 3. Approbatio, & licentia Summi Pontificis, seu S. Congr. Episcoporum, & Regularium. Prædicti namque casus, puta

evi-

evidens utilitas, &c. solum sunt motiva ad licentiam impetrandam, & consensus Apostolicus se habet ut forma actus.

857. Patres Theatini habent privilegium alienandi bona immobilia de licentia sui Generalis sine S. Congr. consensu. Mendo cit. num. 10.

858. Pœna contra alienantes extra casus prædictos n. 847. aut sine recentis solemnitatibus sunt quatuor. 1. Nullitas contractus. 2. Excommunicatio lata sententia, tam contra alienantes, quam contra recipientes, quæ non est reservata. 3. Interdictum ab ingressu Ecclesiæ quoad Episcopos, & Abbates, & post sex menses addita est suspensio à regimine, & administratione. 4. Privatio ipso facto Prælatuæ illius Ecclesiæ, cujus bona alienarunt, quæ pœna est pro Prælati inferioribus, puta Commendatariis, Regularibus, &c.

859. Dicitur pœna non incurritur à subditis, quia Extravagans loquitur de Prælati, beneficiariis, & aliis administrationem habentibus. Insuper constat ex verbis Decreti Urb. VIII. jussu editi. *At proinde opera pretium putans illorum facilitatem aliqua ratione compefcere: Speciali S. D. N. jussu, Generalibus, & Provincialibus, Capitulis, vel Congregationibus, Abbatibus, & quibuscumque aliis Superioribus Regularibus, cujusvis Ordinis, &c.*

860. Nec incurritur ab ignorante, quia Bulla præsumptionem expofcit. Vide num. 696. & tom. 2. num. 379. excepta nullitate contractus ex num. 155.

861. Cajet. in Summ. ver. Excom. cap. 75. in fine, ait: *Quod hæc Decretalis non est ubique recepta, & alibi videtur recepta, non totaliter, sed quoad aliquod.* Ita alii apud Donatum, tom. 1. p. tract. 14. q. 3. Ita Barb. Bonac. & alii apud eundem dicunt: *Extravagan- tiam hanc receptam esse quoad nullitatem contractus, non vero quoad excommunicationem, & alias pœnas.*

Et inuunt, quod sicut lex in nihilo recepta, ad nihilum obligat, ita lex in una sola parte recepta, quoad illam solum obligat. Unde volunt, praxim esse consulendam.

862. Insuper Mendo in Epir. cit. num. 1. ait, pœnas in Extravaganti contentas, in Hispania non esse receptas.

863. Quaranta, & alii apud Donatum cit. dicunt, Extravagantem ubique, & quoad omnes sui partes esse receptam, solum volunt privationem beneficii non incurri ante Sententiam declaratoriam delicti.

864. Id certum est, recentissimam Paulinam fuisse pluries confirmatam; maximè per S. Congr. Concil. Decreta, ut in num. 846. Et præsertim in Italia observatam video.

865. Addit Donatus cit. num. 12. *Bene verum est, quod si Princeps sit, legem à se latam, & sufficienter publicatam, ab initio non fuisse usum receptam, nec observatam, & perdecennium tacet, sibi præjudicat, & censetur, suam legem abrogare, quia ista taciturnitas, & dissimulatio est revocatio saltem virtualis. Covarr. &c. Quaranta ubi supra.* Vide num. 197. 244. 245. & 255.

866. Consensus Apostolicus potest subsequi conclusionem, seu contractum alienationis, dummodo tamen non tradatur antea possessio, quæ si antea tradatur; pœna incurritur. Ex Decl. Clem. VIII. de anno 1599. *Donatus cit. q. 26.* Qui ritè advertit, non obitare conditionem in contractu appositam, dummodo consensus Apostolicus impetretur, seu obtineatur; quia protestatio erit illusoria, & contraria facto. Vide num. 842.

867. Tres possunt contingere casus, in quibus possit alienatio fieri absque consensu Apostolico. Primò: Si res, sit exigui valoris. Ex cap. Terrulas 12. q. 2. Idem dicitur, si res stabiles sint minus utiles, steriles, onerosæ, & plus incommoditatis afferant, quam utilitatis, & si utilitatem afferunt, est modica, hoc est, non excedit summam viginti quingue aureorum, uti supra.

868. Secundo: Si bona sint incognita, incerta, aut difficillimæ recuperationis. Clericatus cap. 33. num. 16. ex Rota p. 2. recen. Decl. 631. Vide num. 852.

Quod si talis res inculca, aut sterilis post alienationem, v. gr. post Emphyteusim sit facta fructifera, & reducta ad culturam, tunc, si redeat ad Ecclesiam, non potest de novo ultra triennium locari.

869. Tertio: Si urgeat summa necessitas, Papa consuli, & adiri non possit, & periculum sit in mora; vel si transiret occasio utilitatis, si expectaretur Papæ consensus. Del-Bene tom. 2. cap. 17. dub. 23. num. 2. Ant. à Spir. Sanct. de Priv. Regul. tract. 2. disp. 1. num. 162. *Quia necessitas non habet legem, in l. 1. de Offic. Proconsul. Hinc Donatus cit. q. 21. num. 5. ait Regulares, indigentes victu, si non reperiant, qui credita illis tribuat, nec possint expectare Papæ consensum, posse alienare, pignorare, aut pecunias ad cambium recipere.* Vide num. 894.

870. Eadem ratione, si grex pecudum, boum, &c. sit in aliquo periculo vitæ, aut destructionis, potest sine consensu Pontificis, de consensu tamen Capituli alienari, ita tamen, ut gregis pretium conservetur ad alium emendum, transacto periculo, aliàs alienatio erit nulla. Vide num. 884.

Pariter, posse Prælatum esse justa causa, & utilius unam rem in aliam ejusdem Ecclesiæ transmutare, puta ex calice vetusto, & Ecclesiæ non necessario facere Crucem necessariam; vel ex Oliveto, aut sylva ferè inutili facere vineam fructiferam, & è converso docet Ant. à Spir. Sanct. de Priv. Regul. tr. 2. disp. 1. n. 165. Del-Bene tom. 2. cap. 17. dub. 23. num. 11. cum aliis. Vide num. 932.

871. Alienatio sine solemnitatibus facta rescindi potest, tam ab Ecclesiâ, quam ab emptore.

872. Quæ rescissione facta, sunt ab emptore restituendi fructus, ut potest nulliter percepti, & omnia reduci debent in pristinum.

873. Prælati, aut alii, qui in assumptione officii juramentum emittunt de non alienandis rebus Ecclesiæ, seu Monasterii, illud non violant, si quæ de-

bi-

bita causa, & solemnitatibus alienent; quia ad alienationes indebitas, & illicitas extendi intelligitur. Mendo cit. num. 6.

LOCATIO, ET CONDUCTIO ULTRA TRIENNium

874. EST prohibita. Hoc autem intelligi debet de terris, seu prædiis, quæ quotannis fructificant, seu suum justum ferunt fructum. Ita Donatus cit. quæst. 39.

Qui proinde ait, in Lusitania, ubi Oliveta non quolibet anno, sed uno biennio justum ferunt fructum, locari ad sex annos, ut sic conductores tres possint percipere fructus. Et ita poterit ad novem annos locari prædium, si singulis trienniis fructificet; quia tunc unum triennium unico æquivaleret anno; & Extravagans respicit fructus triennales, minimè temporis spatium sine fructu. Ita Donatus.

875. Locatio rei fructificantis singulis annis, si fiat etiam per novem annos, est valida, & inde sustinetur per primum triennium; est autem invalida, & inde sustineri non potest per sequentes sex annos; quia lex irritativa solum quoad posteriores sex annos tali contractui vere resistit, minimè quoad tres priores.

876. Quod si locatio fiat eodem tempore tribus personis, singulis per distinctam triennium, puta cum clausula, ut unius triennio finito, habeat locum locatio alterius; est illicita, & nulla, uti supra; quia est in fraudem legis, & revera est per novennium.

877. Locatio facta per triennium non potest prorogari durante primo triennio, nisi conductor auget mercedem; quia tunc ratione mercedis auctæ de novo, est nova & diversa locatio. Elapso verò triennio, renovari potest, quia tunc est relocatio, seu distincta, & diversa locatio ad triennium.

878. Quod dicitur de re stabili, dicendum etiam venit de redditibus, & fructibus ad beneficia, aut ad Ecclesias spectantibus; quia lex prohibet omnem actum, per quem transferretur jus in re. Hinc non potest Beneficiarius concedere in Emphyteusim fructus beneficii, vita durante; & si ultra triennium locet, non teneat successores stare locatarii.

879. Bene verum est (Subdit Donatus cit. q. 44. num. 2.) quod Clericus beneficiarius potest usum fructum rei Ecclesiasticæ concedere, cum sola obligatione dandi silicet commoditatem, & utilitatem capiendi fructus, vita sua durante, per hanc enim concessionem non transferretur aliquod jus in re, sed beneficiarius tenetur solum exhibere usufructuario commoditatem percipiendi fructus. Quaranta verbo Alienatio, &c.

880. Illud certum est, concessionem rerum ultra triennium, & in Emphyteusim non prohiberi, sed fieri posse absque assensu Apostolico, tribus concurrentibus conditionibus, ut constat per exclusionem, quæ in ipsa prohibitione ab Extravagante fit his verbis: *Præterquam in casibus à jure permisis, ac de rebus, & bonis in Emphyteusim ab antiquo concedi so-*

litis, & cum Ecclesiarum evidenti utilitate.

881. Unde rite colligitur, licitam esse locationem ultra triennium, ubi adit consuetudo præscripta. Mendo cit. num. 2. v. num.

882. Plura de alienatione resolvuntur.

883. CERTUM est, quod loquendo de bonis pariterimonialibus, etiam de illis, ad quorum titulum Clericus est ordinatus, possit Beneficiarius, aut Clericus, nedum ea ultra triennium locare, verum etiam alienare, vendendo, donando, &c. si aliunde habeat, unde vivat; quia prohibitio cadit supra bona communia Ecclesiæ. Et constat ex *Trid. relato in tom. 3. num. 48. & 62. Diana part. 9. tract. 8. ref. 23.* Mendo num. 2.

884. Greges ovium, Caprarum, &c. alienari non possunt sine causis, & solemnitatibus præscriptis; quia computantur inter mobilia pretiosa, quæque immobilibus comparantur, quoniam servando servari possunt, & ex eorum fructibus, quos quidem licite vendit, Ecclesiâ, seu Monasterium conservantur. Vide num. 870.

885. Libri, qui in Monasteriis conservantur, si excedat summam 25. aureorum alienari non possunt sine licentia S. Cong.

886. Quæ tamen conclusio (ait Donatus cit. q. 50.) limitatur. Primò, ut non procedat, quando libri paulatim venduntur, & in meliores, & utiles commutantur, ex cap. Sine exceptione 12. q. 2. Secundo, quando libri successivè venduntur, & inter unam, & aliam venditionem interponitur magna temporis mora; sicut enim facta movetur in tali casu non consentit commutari, ita nec hujusmodi venditiones. Vide verb. Plura minuta furta. Item num. 895. & 934.

887. Anni census alienari non possunt absque assensu Pontificis, quia inter mobilia computantur, nam sunt constituti super rebus immobilibus, qui singulis annis fructificant. Non hoc videtur de rebus.

888. Hinc annuus census, & redditus diminui non possunt, si contractus in suo robore maneat, & non fuit rescissus, quia diminutio est species alienationis.

889. Si verò contractus fuit rescissus, & capitale fuit depositatum, & restitutum; tunc, si Monasterium pro investitione non inveniat fundum, tot reddens redditus quot primum, sed minores, puta septem, aut quinq; pro centum, quando primum reddebatur decem; tunc licite potest investitio fieri pro minori; quia res tanti valet, quanti vendi potest. *L. Pretia rerum, ff. ad Legem Falciam.* Idem dicit, si tunc duo reperiantur fundi, unus reddens totidem, nempe decem, fed periculosa, alius reddens septem, aut quinq; fed secura, & tunc investias super minori; quia geris utilis rem Ecclesiæ, & legantis, nam plus valet quinq; aut septem certa, quam decem periculosa, uti experientia comprobatur.

890. Prælati, si repudiet legatum, aut hæreditatem monasterio relictam, non jam tamen adp-

tam.

tam, & acquisitam, non dicitur alienare, nec inde incurrit penas Extravagantis, licet possit ex alio titulo peccare, si sine iusta causa Monasterium iis bonis acquirendis privet.

891. Ratio est; quia illa bona prohibentur alienari, quæ sunt Ecclesiæ seu Monasterio incorporata, & actu ab eo possidentur, nam à recentis iuribus prohibentur alienari bona Ecclesiæ: at antequam sint incorporata non dicuntur bona Ecclesiæ, sed dicuntur bona acquirenda, seu proxime acquisibilia, non acquisita. Vide num. 1018.

892. Quare recolenda sunt dicta infra de Jure, & dominio. Jus namque est duplex: Ad rem, & in re. Jus ad rem est dispositio ad rem acquirendam, unde est jus imperfectum, quod non tribuit dominium rei. Jus autem in re est jus quantum, ratione cuius illud habens dicitur acquisivisse dominium rei, & hoc dicitur adeptum, & incorporatum. Tunc autem quis dicitur habere jus in re, quando quis per aliquem actum ad dominium requisitum rem fecit suam, puta per instrumentum adeptionis, per rei traditionem, per hereditatis aditionem, aut per acceptationem donationis, & legati, ut distinctius, in verb. Dominii proprietatis acquisitio.

Cum igitur actus acceptationem bona donata, aut legata non sint incorporata, sequitur, quod Prælati illa repudians, non dicitur alienare bona Monasterii, aut Ecclesiæ.

893. Pariter, si quis calicem pretiosum legasset, non possit Prælati, aut Rectori Ecclesiæ pro eo pecuniam accipere, post calicis acceptationem, bene verò antea. Idem dic de Transactionibus, cessione litis, concordiis, &c.

894. Regulares (casu consuetudinis legitime præscriptæ, aut extremæ necessitatis excepto, de quo in num. 869.) nec possunt super bonis ad eorum Monasteria spectantibus census imponere, nec pecunias ad cambium, vel mutuo accipere cum solutione lucri cessantis, aut damni emergentis, ex Decr. S. Congr. Jussu Urbis VIII. die 21. Maii 1629. apud Donatum cit. quæst. 68. quia sunt species alienationis, & modi eludendi mentem S. Congr. Unde vult transferebantur incurrere penas alienantium.

In qua re Pelliz. de Monialibus, cap. num. 29. inquit:

„Addo, quod si Monialis ex mutuo recipiat mille aureos cum pacto solvendi quinquaginta mutuantis quotannis ex annuis redditibus ipsi Moniali ad vitam concessis, & hoc, usque dum restituantur dicti mille, & ex titulo lucri cessantis; verè non dicitur alienare, nec incurrit penas latas contra alienantes bona Ecclesiastica; & ratio est, quod, quando Sacra Congr. prohibuit, ne Regulares recipiant mutuo pecunias, cum solutione lucri cessantis, vel damni emergentis, loquitur solum in casu, quo fundus, unde colligi debent annui redditus, obligetur, & ipse fundus sit Monasterii. Unde fit, ut, quamvis in casu propositio, de licentia domini obli-

garetur fundus à consanguineo Monialis ei assignatus ad solutionem prælatorum reddituum non ideo interveniret propria alienatio, nec incurrerentur penas late contra alienantes bona Ecclesiastica. Ita Baldellus, & Nandus, Bordonus, & alij docti viri à me consulti.

895. Religiosus autem, qui de licentia, sui Superioris summam pecuniam mutuum accepit ad impendendum suum librum cum onere solvendi postea capitale, & lucrum cessans ex pretio librorum post impressionem vendendorum (idem dic de Superiore, id faciente de licentia, & assensu Monasterii) non dicitur alienans, nec inde incurrit penas. 1. Quia nec tales libri, nec eorum pretium sunt incorporata Monasterio, non jam enim sunt in re, sed in spe remota. 2. Quia hi libri postquam erunt impressi, non sunt conservandi, sed vendendi, sunt enim ex natura sua merces venales, sicut alij similes libri; adeoque non sunt de genere rerum immobilium, aut mobilium pretiosarum, quæ servando servari possunt, de quibus loquitur Extravagans. 3. Quia eorum pretium est pecunia, quæ non est prohibita distrahi, juxta dicta in num. 906. Vide num. 885.

896. Si testator bona stabilia Monasterio reliquit cum onere ea in totum, aut partem alienandi, vendendi, &c. ad satisfaciendum suis creditoribus, ad legata exteris solvenda, &c. non incurrit penas Prælati alienans, nec peccat, imò alienare tenetur maxime ad satisfaciendum debito iustitiæ, quod testator ligabat; quia ex una parte ultima voluntas testatoris est omnibus modis servanda cap. ultimi. 41. q. 2. Nec jura præmissa sunt edita contra testatorem; & quilibet in traditione rei, etiam Ecclesiæ facta, potest adijcere pacta, quæ vult, cap. Vnum, de Condit. apposit. Ex alia parte res ad legatarium, aut heredem transit cum suo onere, quod super illa testator habebat. Unde recentis alienationes non sunt voluntariæ, sed necessariæ, præfata autem jura solum alienationes voluntarias comprehendunt; minimè, necessarias.

Hac ratione non prohibetur alienatio, imò est debita, si res injustè detineatur. Item, si res sit simul, indivisim tamen, sub dominio Monasterii, & alicujus Sæcularis, qui illam vendere vult; quia tunc alienatio est necessaria Monasterio, non voluntaria.

897. Res Monasterio relicta sub conditione, quod non possit alienari, & in casu alienationis, pertineat ad aliud Monasterium, aut ad tertiam personam, non potest alienari, quin ad aliud Monasterium designatum pertineat, sequitur ex dictis. Ita Donatus cit. quæst. 82.

898. Qui tamen addit, quod mobile pretiosum relictum Monasterio ad certum finem cum sola obligatione non alienandi, alienari potest (causa existente, & solemnitate) ut ejus pretium applicetur in emptionem rei utilioris; aut si cesset finis, pro quo fuit relictum, quia cessante fine, cessat lex, cap. Cum cessante, de Appellatione. Ita Donatus q. 82.

Mo-

899. Moniales non possunt sine causa, & solemnitate alienare bona Monasterii, nec ipsarum dotes; quia dotes inter mobilia numerantur; & debent in emptionem stabilium applicari. Ex Dec. S. Congr. Donatus tom. 1. p. 2. quæst. 25. num. 9. Verum video (ait Mendo num. 8.) consuetudine inductum in pluribus Monasteriis, quod insistantur in solvendis debitis, & in sustentatione illorum.

900. Item nec possunt alienare etiam de licentia Superioris anouum usum privata Moniali concessum de bonis Monasterii, quia jus percipiendi singulis annis certam summam pecuniam est usus juris, qui inter mobilia computatur. Si autem Monialis non concedat alicui anuum usum talis boni, sed pro se retineat, singulis tamen annis præcisè remittat illi fructus, non erit alienatio, sed potius elemosyna, si illi erit consanguineus pauper, quia hoc pacto non transfertur usus juris, sed usus facti, qui ab usu juris distinguitur. Ex Clem. Exivi, de Verb. signif. & inter mobilia computatur: In priori autem casu (ut doctè ponderat Bord. ref. 126. num. 40.) sit unica remissio pro futuris annis, quæ est celsio sui juris, & ideo alienatio.

901. Bona mobilia relicta Monasterio incapaci, cuiusmodi sunt Monasteria Ordinis Minorum de Observantia S. Francisci, Reformatorum Capucinarum, & Clericorum Regularium, qui quidem neque in communi possident, non comprehenduntur sub Extravaganti, & Decretis, sed possunt, imò debent ea vendere, aut cum hæredibus se componere, eorum pretium semel solvendum accipiendo, & in necessitatem, ac utilitatem Monasterii expendendo.

902. Constat ex Bulla Clem. VII. Nuper 23. Novembr. 1526. quæ id concedit nostro Ordini de Observantia.

903. Et ex Dec. S. Congr. Conc. Pro Clericis Regularibus apud Donatum cit. quæst. 67. Hi namque exposuerunt, qualiter Panormi quoddam Pradium stabile vulgo dictum si Ficazzi ipsis relictum, non jam alienatum fuerit, ac inde petierunt declarari, illud non comprehendi sub prohibitione de non alienandis rebus Monasterii, protestantes, se velle proprium observare institutum, quod prohibet bona mobilia possidere animo ea retinendi. Quæ exposita supplicatione,

Sacra Congregatio Cardinalium Concil. Trid. Interpretum censuit, Religionem Clericorum regularium Theatinorum, quando institutum superius propositum retineat, quoad bona mobilia, non comprehendi in prohibitione nuper edita de rebus Ecclesiæ non alienandis. Cosmas Card. de Torres. Prosper Fagnanus S. Congr. Secr.

904. Ratio est (ut doctè ait Donatus cit.) quia hæc bona non sunt Monasterio incorporata ob incapacitatem ejusdem, ex Clem. Exivi, de Verb. signif. Vide num. 891.

905. Eorum autem mobilia pretiosa, ut Calices, Vasa Sacra, &c. sub dictis prohibitionibus cadunt;

quia hæc censentur incorporata, & Divino Cultui applicata.

PECUNIA

906. EST mobilis, sed non mobile pretiosum, unde in quavis quantitate sit, quantum est ex se, non est prohibita alienari.

Mobile namque, ut pretiosum dicatur, tria debet habere. 1. Ut valeat ultra viginti quinque aureos. 2. Ut servando servari possit. 3. Ut sit fructifera. Pretiosum namque dicitur, quod servando servari potest cum fructu; & quidem pretiosum magis dicitur ex fructu, & utilitate, quam assert, quam ex sola persistentia.

907. Pecunia verò, licet possit habere primum, non habet reliqua duo; nam non potest commode conservari; imò ex sui natura non habet conservari, sed distrahi (rectè ait Donatus cit. quæst. 51.) Non enim datur, & accipitur, ut conservetur, sed ut in aliud commutetur, etenim fuit inventa ad commutationes rerum faciendas. Unde usus non distinguitur à pecunia, sed est constitutum formale pecuniam; argentum verò, aut aurum est purum materiale. Hinc D. Thomàs 2. 2. q. 78. art. 1. ait: Quod sicut usus vini est bibi, ita, & usus pecuniam est alienatio, seu distractio, & sicut vinum consumitur per ejusdem usum, nempe per ly bibi, ita, & pecunia per ly alienari.

908. Denique non est fructifera, ut constat ex dicendis de usura, nam nummus non parit nummum, cap. Exiens, dist. 88. in fine. Et hæc est ratio, cur, si ex pecunia mutuo data aliquid accipiatur, usura committitur.

909. Ex dictis concluditur cum Donato cit. Primo, quod si fructus beneficii consistant in pecunia numerata, potest illum Beneficiarius expendere absque eo, quod incurrat penas Extravagantis.

910. Secundo, quod pecunia ex bonis Monasterii exactè possunt expendi, aut investiri, & alienari per emptionem alicujus stabilis fructiferi sine licentia Papæ. Imò possunt mutuas tradi, aut elemosynaliter largiri, expendi, & consumi; quia sunt fructus; & sic Ecclesiæ potest de illis disponere, sicut de aliis fructibus. Tertio, quod legatum omnium bonorum mobilium domus comprehendit pecunias existentes in capta domus ipsius legantis. Ita Donatus cit.

QUÆRES I.

911. An assensus Apostolicus ex lapsu longissimi temporis presumatur intervenisse in alienatione?

L. Aplus decem annorum dicitur longi temporis; lapsus verò triginta, aut quadraginta annorum dicitur longissimi temporis. In 16. q. 3. C. Juvenus, l. fin. C. de Prescriptione longi temporis, Donatus tom. 1. p. 1. q. 20. num. 2. Hoc præmissis,

912. Resp. cum distinctione: Vel enim in instrumento alienationis nulla fit mentio de assensu Apostolico. Et tunc ex lapsu longissimi temporis, puta triginta, aut quadraginta annorum præsumitur, Donatus tom. 1. part. 2. q. 28. ex cap. Pervenit q. de

L

En p.